Příčiny celiakie

Celiakie je imunopatologické onemocnění vyvolané vystavováním se lepku v potravě. Je relativně častá, odhaduje se výskyt až u 1 člověka z 200-250.

Lepek (gluten) je bílkovinný komplex obsažený v povrchových částech obilných zrn. Obecně patří do skupiny tzv. **prolaminů**, což jsou bílkovinné sloučeniny bohaté na glutamin a prolin. Prolaminy se poněkud liší podle konkrétní obiloviny **– gliadiny** u pšenice, **sekaliny** u žita a **hordeiny** u ječmene

U lidí s jistými genetickými předpoklady (zejména genotypy **HLA DQ2** a **HLA DQ8**) není gluten trávícími enzymy plně rozložen. Proniká do mukosy tenkého střeva a vede k aktivaci CD4 T-lymfocytů:

Gluten obsahuje **glutamin**, na něj působí enzym **tkáňová transglutaminaza** a způsobuje jeho deamidaci. V průběhu tohoto děje se gluten váže na receptory DQ2 nebo méně často DQ8 antigen-prezentujících buněk (APC) v lamina propria a to vede k aktivaci CD4 T-lymfocytů.

a) Aktivace CD4 T-lymfocytů vede k tvorbě řady prozánětlivých cytokinů, zejména interferonu-gamma, dochází k ativaci B-lymfocytů na **plazmatické buňky** a postupně se začnou objevovat **protilátky** proti endomysiu (anti-EMA) a proti tkáňové transglutaminase (anti-tTG).

b) Aktivace CD4 T-lymfocytů vede následně k aktivaci CD8 T-lymfocytů a ty přímo cytotoxicky působí proti buňkám střevní sliznice.

Výše zmíněné mechanismy pak vedou k poškození střevního epitelu a k chronickému zánětu sliznice tenkého střeva.